

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

А. В. Данільчанка
(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № УД-8123 / вуч.

ТЭКСТАЛОГІЯ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

1-23 01 10 Літаратурная работа (па напрамках)

напрамку спецыяльнасці

1-23 01 10-02 Літаратурная работа (рэдагаванне)

2016 г.

Вучэбная праграма складзена на падставе адукацыйнага стандарту АСВА 1-23 01 10-2013 ад 30.08.2013 г. № 88, тыпавога вучэбнага плана Е 23-1-020/тып. ад 28.06.2013 г., вучэбнага плана Е 23-194/вуч. ад 30.05.2013 г.

СКЛАДАЛЬНІК:

А. У. Дуброўскі, дацэнт кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

С. В. Зелянко, галоўны рэдактар інфармацыйна-метадычнага сайта 1-4.by, кандыдат філалагічных навук;

М. Л. Лебедзева, дацэнт кафедры медыялогіі і вэб-журналістыкі Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай стылістыкі і літаратурнага рэдагавання Інстытута журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 9 ад 6.04.2016 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта
(пракакол № 5 ад 28.04.2016 г.)

Загадчык кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання

_____ В. І. Іўчанкаў

_____.2016 г.

Складальнік

_____ А. У. Дуброўскі

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Роля і месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста. Тэксталогія – філалагічная вучэбная дысцыпліна, прадметам якой з’яўляецца вывучэнне тэксту твора і яго крытычная праверка з мэтай яго інтэрпрэтацыі і публікацыі. Тэксталогія абагульняе прынцыпы, методыку і прыёмы вывучэння тэксту, грунтуючыся на параўнальным, гісторыка-літаратурным і кнігазнаўчым метадах даследавання. Вучэбная дысцыпліна «Тэксталогія» выкладаецца для студэнтаў спецыяльнасці «Літаратурная работа» з мэтай паглыблення тэарэтычных ведаў і выпрацоўкі навыкаў працы ў выдавецтве пры падрыхтоўцы да друку твораў класікаў мастацкай літаратуры, класічных навуковых прац, а таксама матэрыялаў палітычнага, гістарычнага, гісторыка-літаратурнага і юрыдычнага характару і інш. Тэксталогія дапамагае выдаўцам карыстацца навуковымі прынцыпамі выбару тэксту для друку, яго транскрыпцыі, фарміравання асноўнага і дадатковага корпусаў тэкстаў, стварэння дапаможнага апарату выдання і інш. Вучэбная дысцыпліна «Тэксталогія» ўваходзіць у дзяржаўны кампанент цыкла спецыяльных дысцыплін.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі вучэбнага плана. Вучэбная дысцыпліна «Тэксталогія» з’яўляецца часткай прафесійнай падрыхтоўкі спецыяліста. Вывучэнне дысцыпліны «Тэксталогія» грунтуецца на ведах і суправаджаецца паглыбленымі міжпрадметнымі сувязямі з дысцыплінамі «Методыка рэдагавання» і «Асновы творчай дзейнасці рэдактара».

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны. Асноўная мэта дысцыпліны «Тэксталогія» – засваенне прыёмаў тэксталагічнага даследавання тэкстаў, прызначаных да друку. Задачы:

- засвоіць прыёмы навуковага аналізу праўдзівага аўтарскага тэксту;
- выпрацаваць практычныя навыкі падрыхтоўкі тэксту да друку.

Вырашэнне пастаўленых задач рэалізуецца на матэрыялах старажытнай і новай беларускай літаратуры, пры гэтым асабліва ўвага надаецца навуковым даследаванням айчыннай тэксталогіі: гісторыі яе станаўлення і праблеме культуры выдання сучаснай мастацкай спадчыны.

Патрабаванні да асваення вучэбнай дысцыпліны ў адпаведнасці з адукацыйным стандартам.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

- асноўныя паняцці тэксталогіі;
- асноўныя прынцыпы тэксталагічнай апрацоўкі фальклорных і літаратурных тэкстаў пры іх падрыхтоўцы да выдання;
- гісторыю развіцця тэксталагічнай справы на Беларусі;
- дасягненні, праблемы і перспектывы айчыннай тэксталогіі;

умець:

- выконваць тэксталагічную апрацоўку тэксту;
- вызначаць асноўны тэкст, ажыццяўляць яго атрыбуцыю, датаванне;
- складаць каментарыі да выдання;
- размяшчаць тэксты ў выданні ў адпаведнасці з яго мэтай і тыпамі;

валодаць:

- метадамі вывучэння тэксту;

- тэхнікай выдання тэксту;
- навыкамі тэксталагічнай транскрыпцыі, выяўлення і выпраўлення памылак у тэксце, выяўлення падробак і містыфікацый.

Характарыстыка метадаў і тэхналогій навучання. Пры вывучэнні дысцыпліны, акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, арыентаваны на больш шырокае ўзаемадзеянне студэнтаў не толькі з выкладчыкам, але і адзін з адным, на дамінаванне актыўнасці навучэнцаў у адукацыйным працэсе. Практыкуецца праблемны падыход да навучання. У практыцы выкладання выкарыстоўваюцца камп'ютарныя тэхналогіі, электронная бібліятэка, сайтавае суправаджэнне навукова-метадычнага забеспячэння адукацыйнага працэсу.

У адпаведнасці з тыпавым вучэбным планам на вывучэнне дысцыпліны «Тэксталагія» адведзена 140 гадзін, у тым ліку аўдыторных – 54 гадзіны, з іх 24 гадзіны лекцыі, 28 гадзін – практычныя заняткі, 2 гадзіны – кіруемая самастойная работа. Выкладанне дысцыпліны праводзіцца на вочнай форме навучання і разлічана на сёмы семестр IV курса. Форма кантролю ведаў па дысцыпліне – экзамен.

1. Тэксталагія як навука. Месца тэксталагіі ў працы рэдактара

Тэксталагія – галіна філалогіі, якая вывучае творы фальклору, пісьменства і літаратуры з мэтай аднаўлення іх гісторыі, крытычнай праверкі і ўстанаўлення тэкстаў для далейшага даследавання, інтэрпрэтацыі і публікацыі. Канцавая мэта тэксталага – устанаўленне праўдзівлага аўтарскага тэксту ў яго апошняй творчай рэдакцыі. Тры асноўныя задачы тэксталагіі. Роля тэксталагіі ў выдавецкай працы і павышэнні прафесіяналізму рэдактара (аналіз працы тэксталагаў, якія ажыццяўляюць падрыхтоўку выдання, рэдактар-тэксталаг – кваліфікаваны дапаможца аўтара і інш.). Адрозненне паміж тэксталагіяй і гісторыяй тэксту. Гісторыя тэксту і крытыка тэксту. Крыніцы тэксту як база для тэксталагічнага даследавання. Аб'екты тэксталагіі (антычныя тэксты, старажытныя рукапісы, творы фальклору, старажытная літаратура і літаратура новага часу).

2. Этапы развіцця тэксталагічнай навукі

Тлумачэнне і выпраўленне тэкстаў антычнымі філолагамі. Крытычнае вывучэнне Бібліі ў Сярэднія вякі. Навуковыя выданні класічных тэкстаў у эпоху Адраджэння. Тэксталагія новага часу (тэксталагічныя даследаванні ў Англіі, Германіі і іншых краінах). Узнікненне беларускай тэксталагіі як навукі. Гісторыя беларускамоўных спісаў Статута 1529 года, іх тэксталагічная характарыстыка. Навуковае тэксталагічнае і палеаграфічнае даследаванне спісаў Статута 1529 года. Характарыстыка групы лацінскіх і польскамоўных спісаў. Навуковае даследаванне спісаў Статутаў 1566 і 1588 гадоў. Праблема аўтографа і датавання спісаў Статута ВКЛ. Методыка тэксталагічнага даследавання спісаў Статутаў ВКЛ (храналогія спісаў, супастаўляльны лінгвістычны аналіз, аналіз структуры, вадзяныя знакі, ініцыялы, дарчыя запісы, запісы бібліёграфаў і інш.). Тэксталагічны аналіз Статута ВКЛ 1588 года выдання 1989 года і прынцыпы адаптацыі старабеларускага тэксту. Даследчая дзейнасць І. Замоціна ў Беларусі. Выданне першых збораў твораў беларускай мастацкай літаратуры («Творы М. Багдановіча» ў двух тамах (1927–1928), «Творы Цёткі (Алаізы Пашкевіч)» у адным томе і аднатомны Збор твораў П. Труса). Тэксталагічная метадалогія І. Замоціна і сучасная эдыцыйная практыка (параўнальны аспект). Культура сучаснага выдання мастацкай спадчыны (на матэрыяле аналізу тэксталагічнай працы пры выданні твораў В. Ластоўскага, Янкі Купалы, Якуба Коласа і інш.). Дасягненні, праблемы, перспектывы айчынай тэксталагіі.

1. Вывучэнне гісторыі тэксту

Тэкст як найважнейшы прадмет тэксталагіі. Тэкст і твор. Крыніцы тэксту: пісьмовыя, друкаваныя і вусныя. Значэнне дапаможных крыніц. Рукапіс, спіс, аўтограф, копія. Чарнавік, белавік. Аўтарскія, аўтарызаваныя і неаўтарызаваныя

крыніцы. Факт аўтарызацыі выдання і яго ўстанаўленне. Гісторыя тэксту – ключавое паняцце тэксталагічнай навукі. Рэдакцыі і варыянты. Розначытанні. Два тыпы варыянтаў (аўтаномны, звязаны). Сістэма падачы варыянтаў. Фальклорныя варыянты і версіі. Звод, архетып, пратограф. Воля аўтара. Апошняя аўтарская воля. Дынамічнасць аўтарскай волі. Творчая і нятворчая воля. Адзінства зместу і формы літаратурнага помніка. Цэнзура і аўтацэнзура. Рэдактарскія змяненні. Памылкі ў тэксце. Памылкі аўтара, перапісчыка, наборшчыка, карэктара. Свядомыя змены тэксту. Кан’ектуры.

4. Падрыхтоўка тэксту да выдання

Выбар крыніцы асноўнага тэксту класічных твораў: творы закончаныя і апублікаваныя аўтарам; творы закончаныя, але не апублікаваныя аўтарам; творы не закончаныя і не апублікаваныя. Устанаўленне кананічнага тэксту. Сутнасць паняцця транскрыпцыя ў тэксталагіі. Праблема захавання арфаграфічных і пунктуацыйных норм аўтарскага тэксту. Датаванне. Даты пачатку працы над творам, яе завяршэння і першай публікацыі. Тэксталагічныя прыёмы датавання. Кантроль аўтарскага датавання. Датаванне аўтарскіх копіяў. Датаванне тэкстолага і спосабы яго ўвядзення ў тэкст. Вызначэнне даты стварэння старажытных тэкстаў, датаванне на падставе філіграняў. Прычыны памылковага датавання. Прыблізная дата, дакладная дата, прамая дата, адносная дата, шырокая дата, двайная дата. Атрыбуцыя. Праблема атрыбутавання рукапісных тэкстаў. Атэста. Методыка атрыбуцыі. Атрыбуцыя на падставе аналізу дакументаў. Атрыбуцыя на падставе ідэйнага аналізу твора. Атрыбуцыя на падставе аналізу мовы і стылю. Памылкі атрыбуцыі. Раздзел «Dubia». Падробкі і методыка іх вызначэння. Ідэйныя падробкі-містыфікацыі. Метады вызначэння падробкі.

5. Тэхніка выдання тэксту

Характар працы над тэкстам пры падрыхтоўцы яго да выдання. Тыпы выданняў. Характарыстыка тыпаў выдання. Дакументальныя выданні (факсімільныя, дыпламатычныя). Крытычныя выданні (акадэмічныя, навуковыя, навукова-масавыя). Масавыя выданні. Віды выдання (поўны збор твораў, збор твораў, выбраныя творы, зборнікі твораў, асобнае выданне аднаго твора). Сувязь паміж тыпам і відам выдання. Храналагічны, жанравы, жанрава-храналагічны прынцыпы размяшчэння матэрыялу ў выданні. Структура выдання. Спосабы размяшчэння закончаных і незакончаных, калектыўных твораў у выданні. Падача варыянтаў у выданнях. Дапаможны апарат выдання. Сувязь паміж тыпам выдання і навукова-даведачным апаратам. Функцыі дадаткаў. Каментарыі і заўвагі. Тыпы каментарыя: тэксталагічны, гісторыка-літаратурны, рэальны, слоўнікавы. Асноўныя патрабаванні да каментарыя. Задачы каментарыя. Прэамбула да каментарыя. Суправаджальныя артыкулы, іх месца ў выданні, функцыя. Артыкулы, якія характарызуюць выданне. Артыкулы з гісторыка-літаратурнай ці літаратурна-крытычнай ацэнкай твораў, што ўваходзяць у выданне. Артыкулы біяграфічнага характару; храналагічная канва. Паказальнікі як элемент навукова-даведачнага апарату выдання.

Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін				Колькасць гадзін кіруемай самастойнай работы	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя (семіарскія) заняткі	Лабараторныя заняткі	Іншае		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Тэксталогія як навука	2	2				Апытанне
2	Месца тэксталогіі ў працы рэдактара	2	2				Тэст 1
3	Этапы развіцця тэксталагічнай навукі	2	4				Рэферат
4	Узнікненне беларускай тэксталогіі як навукі. Культура сучаснага выдання мастацкай спадчыны	2	2				Апытанне
5	Вывучэнне гісторыі тэксту	2	4				Тэст 2
6	Памылкі ў тэксце. Свядомыя змены тэксту. Кан'ектуры	4	2				Апытанне
7	Падрыхтоўка тэксту да выдання	4	2				Тэст 3
8	Атрыбуцыя. Падробкі і метадыка іх вызначэння	2	4				Апытанне
9	Тэхніка выдання тэксту	2	4			2	Тэст 4
10	Дапаможны апарат выдання	2	2				Апытанне
	Усяго:	24	28			2	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

І. ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Абабурка М.В. Беларуская лінгвістычная паэтыка і тэксталогія. – Магілёў, 2008.
2. Вайнгрин Дж. Введение в текстологию Ветхого Завета. – М., 2002.
3. Вопросы текстологии. – М., 1957–1967.
4. Голуб Т.С. У творчай майстэрні класіка: тэксталогія твораў М. Гарэцкага. – Мн., 2002.
5. Голуб Т.С. Тэксталогія беларускай літаратуры XX стагоддзя. – Мн., 2013.
6. Гришунин А.Л. Исследовательские аспекты текстологии. – М., 1998.
7. Золава Э.А. Тэксталогія – мая прафесія. – Мн., 2006.
8. Лихачев Д.С. Текстология: краткий очерк. – М., 1983.
9. Лихачев Д.С. Текстология: на материале русской литературы X–XVIII вв. – 2-е изд. – М., 1964.
10. Мецгер Б.М. Текстология Нового Завета. – М., 1996.
11. Мецгер Б.М., Эрман Б.Д. Текстология Нового Завета. Рукописная традиция, возникновение искажений и реконструкция оригинала. – М., 2013.
12. Основы текстологии / под ред. В.С. Нечаевой. – М., 1962.
13. Прохоров Е.И. Текстология: принципы издания классической литературы. – М., 1966.
14. Редактирование отдельных видов литературы / под ред. проф. Н.М. Сикорского. – М., 1987.
15. Рейсер С.А. Основы текстологии. – 2-е изд. – М., 1978.
16. Тов Э. Текстология Ветхого Завета. – М., 2001.

Дадатковая

1. Дуброўскі А. Што такое рэдагаванне // Маладосць. – 2016. – № 1. – С. 85–88.
2. Жаўняровіч П. Рэдактарскія змены загаловаў твораў Уладзіміра Караткевіча // Журналістыка-2011: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 13-й Міжнар. навук.-практ. канф., прысвеч. 90-годдзю БДУ, 8–9 сн. 2011 г., Мінск / рэдкал. : С.В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. – Вып. 13. – Мінск : БДУ, 2011. – С. 202–206.
3. Замоцін І. Творы: літаратурна-крытычныя артыкулы. – Мн., 1991.
4. Іўчанкаў В.І. Беларуская арфаграфія: апавяданні і гісторыі. – Мн., 2010.
5. Марусенко М.А. Атрибуция анонимных и псевдонимных литературных произведений методами распознавания образов. – Л., 1990.
6. Мильчин А.Э. Методика редактирования текста. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М., 2011.
7. Мушынскі М.І. Ад задумы да здзяйснення: творчая гісторыя. – Мн., 1965.
8. Современная текстология: теория и практика. – М., 1997.
9. Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі ў 5 тамах. – Мн., 1984–1987.
10. Хромчанка А.Р. Асновы творчай дзейнасці рэдактара: вучэб-метады.

комплекс для студ. Ін-та журналістыкі БДУ, якія навучаюцца па спец. 1-23 01 10-02 «Літаратурная работа». – Мн., 2010.

II. РЭКАМЕНДУЕМЫЯ СРОДКІ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для атэстацыі студэнтаў на адпаведнасць іх персанальных дасягненняў патрабаванням праграмы дысцыпліны «Тэксталогія» ствараецца фонд ацэначных сродкаў, які ўключае тыпавыя заданні, тэсты, тэмы рэфератаў, пытанні да выніковага экзамену і інш. У якасці формаў дыягностыкі кампетэнцый студэнтаў выкарыстоўваюцца:

- вусныя формы: гутаркі, калёквіумы, даклады на занятках і інш.;
- пісьмовыя формы: тэсты, кантрольныя апытанні, пісьмовыя справаздачы па практычных работах, эсэ, рэфераты і інш.;
- вусна-пісьмовыя формы: справаздачы па практычных работах з іх вуснай абаронай, экзамен па дысцыпліне і інш.

III. ТЭМЫ РЭФЕРАТАЎ

1. Этапы станаўлення беларускай тэксталогіі.
2. Тэксталогія твораў Я. Купалы.
3. Вопыт падрыхтоўкі да выдання збору твораў класікаў беларускай літаратуры.
4. Тэксталогія твораў М. Гарэцкага.
5. Асаблівасці вывучэння тэксту рукапісаў.
6. Асаблівасці вывучэння тэксту перакладных твораў.
7. Прынцыпы выдання старажытных летапісаў.
8. Тэксталагічны аналіз трох рэдакцый Статута Вялікага Княства Літоўскага.
9. Этапы станаўлення тэксталогіі ў Заходняй Еўропе.
10. Узнікненне беларускай тэксталогіі як навукі. Тэксталагічная дзейнасць І. Замоціна.
11. Манускрыпты Новага і Старога Запаветаў. Тэксталагічная характарыстыка кодэксаў.
12. Тыпы старажытных славянскіх кніг Евангелля, іх структура, функцыянальнае прызначэнне і тэксталагічныя разыходжанні.
13. Рэканструкцыя аўтарскай канцэпцыі выдання (на прыкладзе кнігі М. Багдановіча «Вянок»).
14. Культура сучаснага выдання мастацкай спадчыны (на матэрыяле аналізу тэксталагічнай працы пры выданні твораў В. Ластоўскага, Янкі Купалы, Якуба Коласа і інш.).
15. Задачы тэксталогіі на сучасным этапе развіцця філалагічных ведаў.
16. Узаемасувязь гісторыі тэксту і творчай гісторыі літаратурнага твора.
17. Комплекс метадаў і прыёмаў вывучэння гісторыі тэксту.
18. Навуковая крытыка тэксту і яе асноўныя крытэрыі.
19. Пунктуацыя і арфаграфія як праблемы тэксталогіі.
20. Гісторыя тэксталогіі Новага Запавету.
21. Устойлівыя тыпы памылак у тэксце Старога Запавету.
22. Прычыны ўзнікнення памылак у тэксце Новага Запавету.

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ

[illegible]

ДАПАЎНЕННІ І ЗМЯНЕННІ ДА ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ
НА 20__ / 20__ НАВУЧАЛЬНЫ ГОД

№ п/п	Дапаўненні і змяненні	Падстава

Вучэбная праграма перагледжана і адобрана на пасяджэнні кафедры стылістыкі і літаратурнага рэдагавання (пратакол № __ ад __. _____ 20__ г.)

Загадчык кафедры

Д-р філал. навук прафесар _____

В. І. Іўчанкаў

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Дэкан факультэта

Канд. філал. навук дацэнт _____

С. В. Дубовік